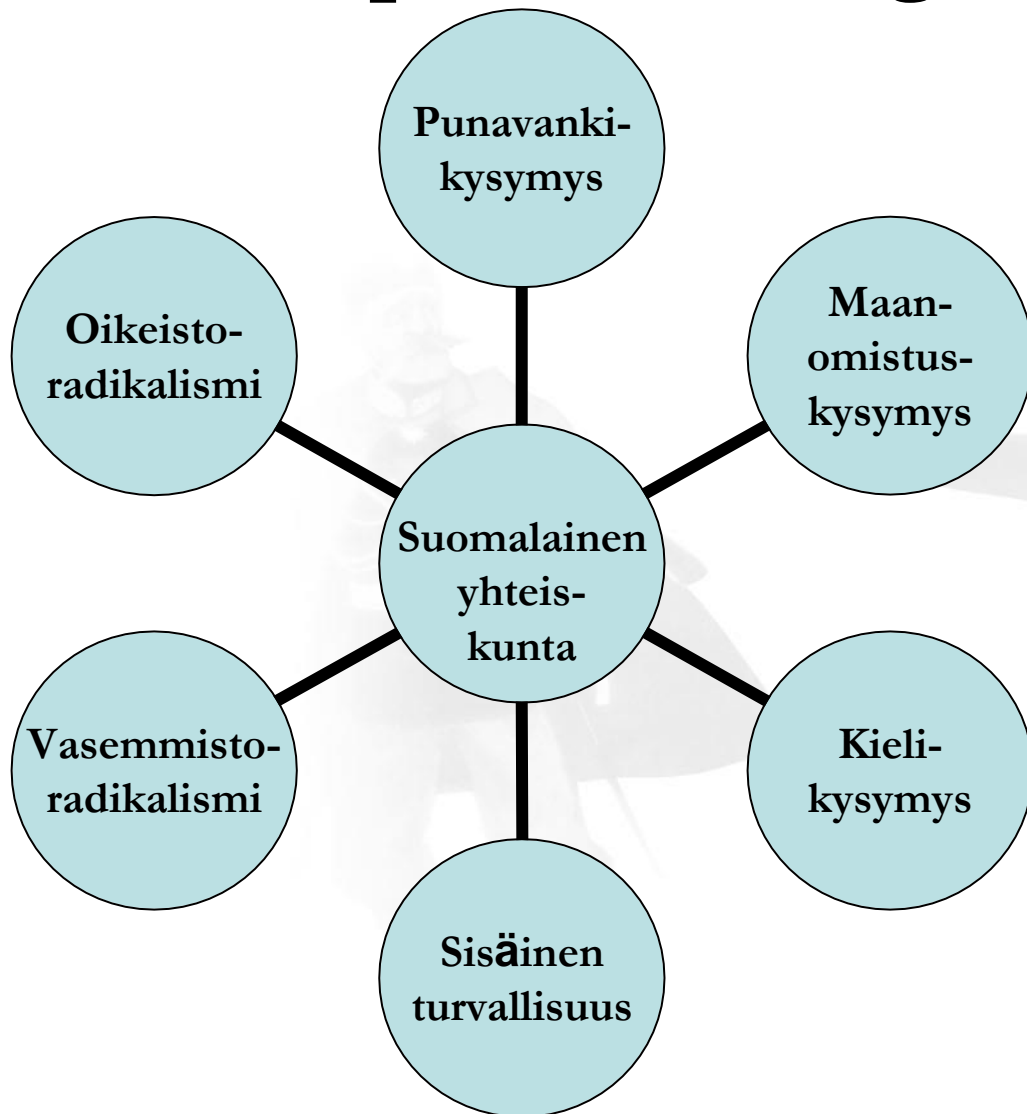

Sisäpolitiikan ongelmia

→ Kansa oli edelleen jakautunut kahtia!

- o puolueet
- o teatterit
- o urheiluseurat
- o työväentalo ja suojeluskuntatalo
- o osuustoimintaliikkeet
- o...

Sisäpolitiikan ongelmat – uusia lakeja

- 1917
  - 8-h työpäivä ja kunnallinen äänioikeus 21-v.
- 1918
  - Torpparilaki
- 1918-21
  - Progressiivinen verotus
- 1919
  - Yleinen asevelvollisuus
- 1920
  - Punavankien armahduslaki
  - Ahvenanmaan itsehallintolaki
- 1921
  - Laki oppivelvollisuudesta
  - Laki virkamiesten kielestä
- 1922
  - Kielilaki
  - Työsopimuslaki
  - Lex Kallio
  - Uskonnonvapauslaki
- 1924
  - Laki tulo- ja omaisuusverosta
- 1925
  - Laki isojaosta, Lex Pulkkinen
  - Tapaturmalaki
- 1928
  - Oppikoululaki
  - Kansankirjastolaki
  - Avioliittolaki

Ståhlbergin eheyttämispolitiikkaa → Pohja tasa-arvoisemmalle yhteiskunnalle.

Kansakunnan eheyttäminen

Yhteiskuntaa eheyttäneet lainsäädännölliset uudistukset	
Työaikalaki 1917	Työaika lyheni kahdeksaan tuntiin vuorokaudessa.
Kunnallislait 1917	Kaikki 21 vuotta täyttäneet saivat yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisvaaleissa.
Torpparilaki 1918	Torpparit ja myöhemmin myös mäkitupalaiset ja lampuodit saivat lunastusoikeuden vuokratiloihinsa.
Progressiivinen verotus 1918–21	Vakinaistettiin sodan aikana käyttöön otettu verotus, jossa veroprosentti sidottiin palkkatulojen suuruuteen.
Yleinen asevelvollisuus 1919	Asevelvollisuus tuli koskemaan koko ikäluokkaa ja kaikkia miehiä.
Punavankien armahduslait 1919–24	Punavankeja ryhdyttiin armahtamaan asteittain. Vankituomioista seurasi kuitenkin kansalaisoikeuksien menettäminen määräajaksi.
Oppivelvollisuuslaki 1921	Kansakoulu tuli kaikille pakolliseksi.
Lex Kallio 1922	Tilattomille turvattiin mahdollisuus ryhtyä itsenäiseksi pienviljelijöiksi valtion lainan avulla.
Köyhäinhuitolait 1922	Jokaisessa kunnassa oli oltava köyhäinhuitolautakunta, ja kuntien oli huolehdittava kaikista, jotka eivät tulleet toimeen itse. Vaivaistalot muutettiin kunnalliskodeiksi ja vaivaishuutokaupat kiellettiin.
Työsuojelulait: työsopimuslaki 1922 ja tapaturmalaki 1925	Työväki vakuutettiin työtaturmien ja ammattitautien varalta.
Pohdi, millä tavoin kukin uudistus vaikutti kansakunnan eheytymiseen 1920- ja 30-luvuilla.	

- **Työaikalaki, köyhäinhuitolait ja työsuojelulait** vastasivat työväenliikkeen vaatimukseen työväestön olojen parantamisesta eli lievensivät työväenliikkeen tyytymättömyyttä ja kapinahenkeä.

Kansakunnan eheyttäminen

Yhteiskuntaa eheyttäneet lainsäädännölliset uudistukset	
Työaikalaki 1917	Työaika lyheni kahdeksaan tuntiin vuorokaudessa.
Kunnallislait 1917	Kaikki 21 vuotta täyttäneet saivat yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisvaaleissa.
Torpparilaki 1918	Torpparit ja myöhemmin myös mäkitupalaiset ja lampuodit saivat lunastusoikeuden vuokratiloihinsa.
Progressiivinen verotus 1918–21	Vakinaistettiin sodan aikana käyttöön otettu verotus, jossa veroprosentti sidottiin palkkatulojen suuruuteen.
Yleinen asevelvollisuus 1919	Asevelvollisuus tuli koskemaan koko ikäluokkaa ja kaikkia miehiä.
Punavankien armahduslait 1919–24	Punavankeja ryhdyttiin armahtamaan asteittain. Vankituomioista seurasi kuitenkin kansalaisoikeuksien menettäminen määräajaksi.
Oppivelvollisuuslaki 1921	Kansakoulu tuli kaikille pakolliseksi.
Lex Kallio 1922	Tilattomille turvattiin mahdollisuus ryhtyä itsenäisiksi pienviljelijöiksi valtion lainan avulla.
Köyhäinhuitolait 1922	Jokaisessa kunnassa oli oltava köyhäinhuitolautakunta, ja kuntien oli huolehdittava kaikista, jotka eivät tulleet toimeen itse. Vaivaistalot muutettiin kunnalliskodeiksi ja vaivaishuutokaupat kiellettiin.
Työsuojelulait: työsopimuslaki 1922 ja tapaturmalaki 1925	Työväki vakuutettiin työtaturmien ja ammattitautien varalta.
Pohdi, millä tavoin kukin uudistus vaikutti kansakunnan eheytymiseen 1920- ja 30-luvuilla.	

- **Torpparilait ja Lex Kallio** helpottivat maaseudulla syntynyttä jännitettä tilattomien ja maanomistajien välillä. Tilattomien määrä väheni radikaalisti.

Kansakunnan eheyttäminen

Yhteiskuntaa eheyttäneet lainsäädännölliset uudistukset

Työaikalaki 1917	Työaika lyheni kahdeksaan tuntiin vuorokaudessa.
Kunnallislait 1917	Kaikki 21 vuotta täyttäneet saivat yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisvaaleissa.
Torpparilaki 1918	Torpparit ja myöhemmin myös mäkitupalaiset ja lampuodit saivat lunastusoikeuden vuokratiloihinsa.
Progressiivinen verotus 1918–21	Vakinaistettiin sodan aikana käyttöön otettu verotus, jossa veroprosentti sidottiin palkkatulojen suuruuteen.
Yleinen asevelvollisuus 1919	Asevelvollisuus tuli koskemaan koko ikäluokkaa ja kaikkia miehiä.
Punavankien armahduslait 1919–24	Punavankeja ryhdyttiin armahtamaan asteittain. Vankituomioista seurasi kuitenkin kansalaisoikeuksien menettäminen määräjäksi.
Oppivelvollisuus- laki 1921	Kansakoulu tuli kaikille pakolliseksi.
Lex Kallio 1922	Tilattomille turvattiin mahdollisuus ryhtyä itsenäiseksi pienviljelijöiksi valtion lainan avulla.
Köyhäinhuololait 1922	Jokaisessa kunnassa oli oltava köyhäinhuolautakunta, ja kuntien oli huolehdittava kaikista, jotka eivät tulleet toimeen itse. Vaivaistalot muutettiin kunnalliskodeiksi ja vaivaishuutokaupat kiellettiin.
Työsuojelulait: työsopimuslaki 1922 ja tapaturmalaki 1925	Työväki vakuutettiin työtapaturmien ja ammattitautien varalta.
Pohdi, millä tavoin kukin uudistus vaikutti kansakunnan eheytymiseen 1920- ja 30-luvuilla.	

- **Punavankien armahduslait** olivat kädenojennus sodan hävinneelle osapuolelle ja vähensivät sen tyytymättömyyttä.

Punavankeja Tampereella.

Kansakunnan eheyttäminen

- **Yleinen asevelvollisuus ja oppivelvollisuus** tulivat koskemaan koko ikäluokkaa. Oppivelvollisuus mahdollisti koulutuksen sosiaaliluokkaan katsomatta, ja yleinen asevelvollisuus toi armeijaan myös työväenliikkeen kannattajat, ei vain suojeluskuntalaisia. Pelkkä valkoisista koostuva armeija ei olisi luonut yhteistä maanpuolustushenkeä.

Yhteiskuntaa eheyttäneet lainsäädännölliset uudistukset	
Työaikalaki 1917	Työaika lyheni kahdeksaan tuntiin vuorokaudessa.
Kunnallislait 1917	Kaikki 21 vuotta täyttäneet saivat yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisvaaleissa.
Torpparilaki 1918	Torpparit ja myöhemmin myös mäkitupalaiset ja lampuodit saivat lunastusoikeuden vuokratiloihinsa.
Progressiivinen verotus 1918–21	Vakinaistettiin sodan aikana käyttöön otettu verotus, jossa veroprosentti sidottiin palkkatulojen suuruuteen.
Yleinen asevelvollisuus 1919	Asevelvollisuus tuli koskemaan koko ikäluokkaa ja kaikkia miehiä.
Punavankien armahduslait 1919–24	Punavankeja ryhdyttiin armahtamaan asteittain. Vankituomioista seurasi kuitenkin kansalaisoikeuksien menettäminen määräajaksi.
Oppivelvollisuuslaki 1921	Kansakoulu tuli kaikille pakolliseksi.
Lex Kallio 1922	Tilattomille turvattiin mahdollisuus ryhtyä itsenäisiksi pienviljelijöiksi valtion lainan avulla.
Köyhäinhuitolait 1922	Jokaisessa kunnassa oli oltava köyhäinhuitolautakunta, ja kuntien oli huolehdittava kaikista, jotka eivät tulleet toimeen itse. Vaivaistalot muutettiin kunnalliskodeiksi ja vaivaishuutokaupat kiellettiin.
Työsuojelulait: työsopimuslaki 1922 ja tapaturmalaki 1925	Työväki vakuutettiin työtapaturmien ja ammattitautien varalta.
Pohdi, millä tavoin kukin uudistus vaikutti kansakunnan eheytymiseen 1920- ja 30-luvuilla.	

Kansakunnan eheyttäminen

Yhteiskuntaa eheyttäneet lainsäädännölliset uudistukset	
Työaikalaki 1917	Työaika lyheni kahdeksaan tuntiin vuorokaudessa.
Kunnallislait 1917	Kaikki 21 vuotta täyttäneet saivat yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisvaaleissa.
Torpparilaki 1918	Torpparit ja myöhemmin myös mäkitupalaiset ja lampuodit saivat lunastusoikeuden vuokratiloihinsa.
Progressiivinen verotus 1918–21	Vakinaistettiin sodan aikana käyttöön otettu verotus, jossa veroprosentti sidottiin palkkatulojen suuruuteen.
Yleinen asevelvollisuus 1919	Asevelvollisuus tuli koskemaan koko ikäluokkaa ja kaikkia miehiä.
Punavankien armahduslait 1919–24	Punavankeja ryhdyttiin armahtamaan asteittain. Vankituomioista seurasi kuitenkin kansalaisoikeuksien menettäminen määräajaksi.
Oppivelvollisuuslaki 1921	Kansakoulu tuli kaikille pakolliseksi.
Lex Kallio 1922	Tilattomille turvattiin mahdollisuus ryhtyä itsenäisiksi pienviljelijöiksi valtion lainan avulla.
Köyhäinholitolait 1922	Jokaisessa kunnassa oli oltava köyhäinholitolautakunta, ja kuntien oli huolehdittava kaikista, jotka eivät tulleet toimeen itse. Vaivaistalot muutettiin kunnalliskodeiksi ja vaivaishuutokaupat kiellettiin.
Työsuojelulait: työsopimuslaki 1922 ja tapaturmalaki 1925	Työväki vakuutettiin työtaturmien ja ammattitautien varalta.
Pohdi, millä tavoin kukin uudistus vaikutti kansakunnan eheytymiseen 1920- ja 30-luvuilla.	

- **Kunnallislait** toivat demokratian myös paikalliselle tasolle, jossa alkoi toteutua yhteiskuntaluokkien voimasuhteiden mukainen vallanjako.

Kansakunnan eheyttäminen

Yhteiskuntaa eheyttäneet lainsäädännölliset uudistukset	
Työaikalaki 1917	Työaika lyheni kahdeksaan tuntiin vuorokaudessa.
Kunnallislait 1917	Kaikki 21 vuotta täyttäneet saivat yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kunnallisvaaleissa.
Torpparilaki 1918	Torpparit ja myöhemmin myös mäkitupalaiset ja lampuodit saivat lunastusoikeuden vuokratiloihinsa.
Progressiivinen verotus 1918–21	Vakinaistettiin sodan aikana käyttöön otettu verotus, jossa veroprosentti sidottiin palkkatulojen suuruuteen.
Yleinen asevelvollisuus 1919	Asevelvollisuus tuli koskemaan koko ikäluokkaa ja kaikkia miehiä.
Punavankien armahduslait 1919–24	Punavankeja ryhdyttiin armahtamaan asteittain. Vankituomioista seurasi kuitenkin kansalaisoikeuksien menettäminen määräajaksi.
Oppivelvollisuuslaki 1921	Kansakoulu tuli kaikille pakolliseksi.
Lex Kallio 1922	Tilattomille turvattiin mahdollisuus ryhtyä itsenäiseksi pienviljelijöiksi valtion lainan avulla.
Köyhäinholitolait 1922	Jokaisessa kunnassa oli oltava köyhäinholitolautakunta, ja kuntien oli huolehdittava kaikista, jotka eivät tulleet toimeen itse. Vaikeatolot muutettiin kunnalliskodeiksi ja vaivaishuutokaupat kiellettiin.
Työsuojelulait: työsopimuslaki 1922 ja tapaturmalaki 1925	Työväki vakuutettiin työtaturmien ja ammattitautien varalta.
Pohdi, millä tavoin kukin uudistus vaikutti kansakunnan eheytymiseen 1920- ja 30-luvuilla.	

- **Progressiivinen verotus** lisäsi valtion tuloja, tasasi tuloeroja ja loi pohjaa tasa-arvoisemmalle yhteiskunnalle.

KESKUSTAPOLITIikka

- Hallitsi 1920-luvun rikkonaista sisäpolitiikkaa: monia lyhytikäisiä vähemmistöhallituksia.
- Ajoi läpi kansakuntaa eheyttävää lainsäädäntöä.
- Poliittisista puolueista keskustapolitiikkaa harjoittivat Edistyspuolue, Maalaisliitto ja osa Ruotsalaisesta kansanpuolueesta.

VASEMMISTO

Väinö Tanner

- Työväenliike jakautui kahtia 1918:
    - SDP parlamentarismien kannalle
    - Suomen kommunistinen puolue
- toimimiskavassa tavoitteenaan vallankumous ja neuvostojärjestelmä eli demokratian kaataminen Suomessa. Toiminta Suomessa oli kielletty, mutta vaikutti peitejärjestöjen ja ammattiyhdistysliikkeen kautta.
- Kommunistit ja sosiaalidemokraatit kilpailivat ammattiyhdistysliikkeestä, josta SDP sai lopulta vallan (SAJ → SAK).

OIKEISTO

- Kokoomus, RKP
- Heimoaate: sukulaiskansojen liittäminen Suomeen, Suur-Suomi hanke. AKS
- Suojeluskunnat atkoivat toimintaansa vapaaehtoisina maanpuolustusjärjestöinä, Lotta Svärd -liike 1921.
- Lapuanliike tähtäsi oikeistodiktatuuriin 1930-luvulla, organisoitui oikeistoradikaaliksi puolueeksi (Isänmaallinen Kansanliike, IKL).

Oikeistoradikalismi 1920-1940

- Taustalla sisällissota, Neuvosto-Venäjän pelko, lama, lakot, kiihkoisänmaallisuus, fasistiset virtaukset (Italia, Saksa)...
  - **AKS** – kiihkoisänmaallinen, yksikielisyys ja Suur-Suomi...
  - Taisto on vietävä loppuun: ” Rautoihin roistot ja ryssien veljet, petturijoukolla vankilan teljet. Kiinteä käsky käy Lapualta: voittohon Suomessa valkoinen valta!”

Oikeistoradikaalien tavoitteet Suomessa:

- 1. Vasemmiston nujertaminen.**
- 2. Kansakunnan eheyttäminen.**
- 3. Heikon parlamentarismille tilalle luja hallitusvalta.**
- 4. Suurten lakkojen murtaminen.**
- 5. Jyrkimpien tavoitteena oli oikeistodiktatuuri.**
- 6. Heimokansojen vapauttaminen kommunismin alta = Suur-Suomen luominen.**

Oikeistoradikaalien tavoitteet Suomessa:

- Vasemmiston ja kommunismin nujertaminen.
- Kansakunnan eheyttäminen luokka- ja ryhmäedut poistamalla.
- Heikon parlamentarismien ja puoluepolitiikan tilalle luja hallitusvalta.
- Suurten satama- ja metallialan lakkojen murtaminen.
- Jyrkimpien tavoitteena oli oikeistodiktatuurin pystyttäminen Suomeen.
- Heimokansojen vapauttaminen kommunismin alta = Suur-Suomen luominen.

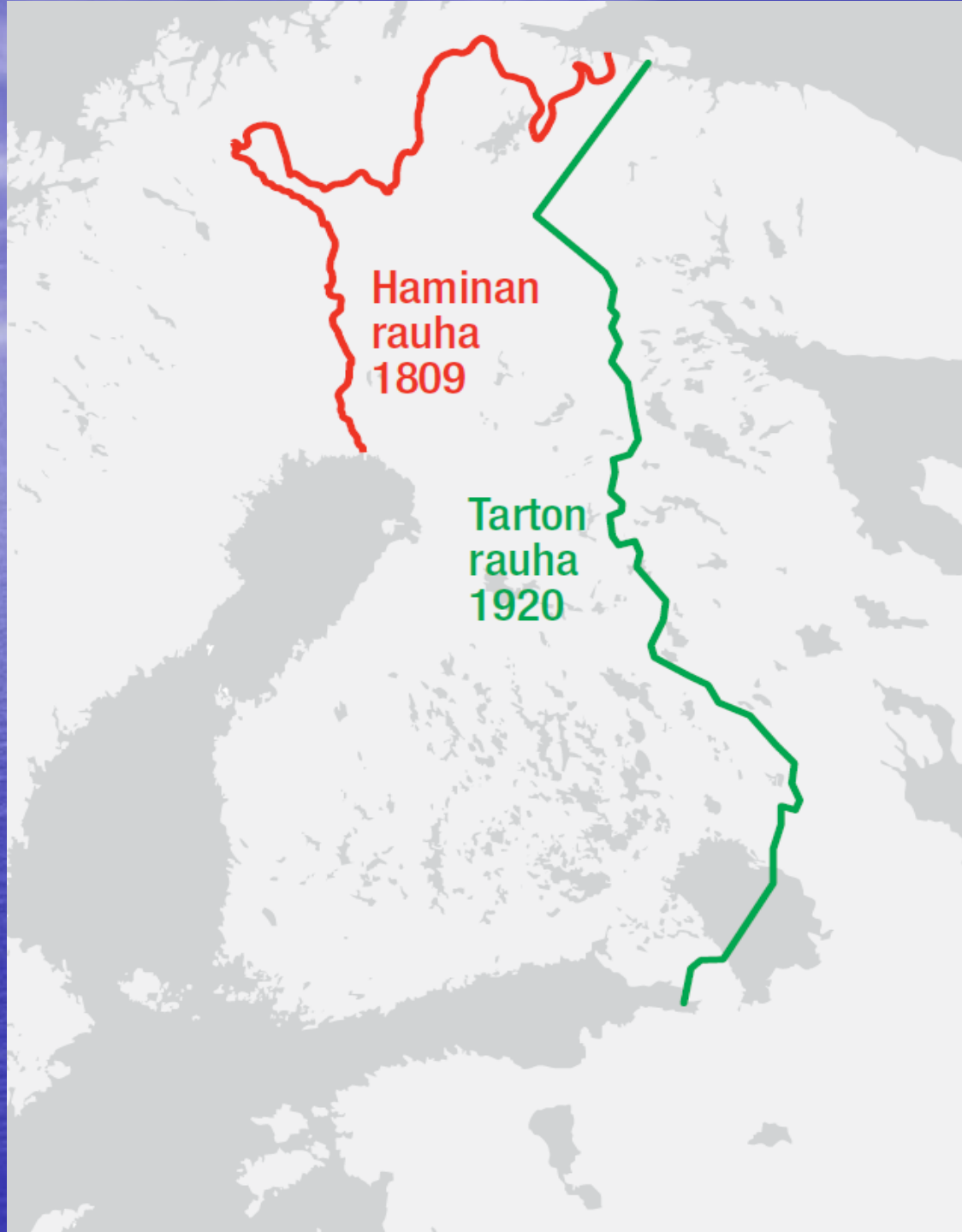
Petsamo

Repola

Porajärvi

SUOMI

**NEUVOSTO-
VENÄJÄ**

Haminan
rauha
1809

Tarton
rauha
1920

Kannattajakunta:

- **maaseudun maanviljelijäväestö**
- **osa keskiluokan edustajista**
  - opettajakuntaa ja papistoa
- **teollisuusjohtajat**
- **armeijan upseeristo**
- **poliittinen oikeisto**: suuri osa kokoomuksen kannattajista sekä osa suojeluskuntaliikkeestä

Oikeiston yhteiset piirteet Euroopassa

- **demokratian halveksunta**
- **kommunismin vastustaminen**
- **väkivallan ja joukkovoiman käyttäminen**
- **johtajakultti**
- **yritys hakea ulkoista vihollista**
- **Italian fasistien matkiminen pukeutumisessa, tervehtimisessä ym. ulkoisessa olemuksessa**

Heil' Hitler, muil' Mussolini, meill' Kosola

TAULUKKO: Puolueiden voimasuhteet eduskunnassa 1907-1939

	1907	1908	1909	1910	1911	1913	1916	1917	1919	1922	1924	1927	1929	1930	1933	1936	1939
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	80	83	84	86	86	90	103	92	80	53	60	60	59	66	78	83	85
Maalaisliitto	9	9	13	17	16	18	19	26	42	45	44	52	60	59	53	53	56
Suomalainen Puolue/ Kansallinen Kokoomus	59	54	48	42	43	38	33	32	28	35	38	34	28	42	18	20	25
Ruotsalainen kansanpuolue/ Svenska folkpartiet i Finland	24	25	25	26	26	25	21	21	22	25	23	24	23	20	21	21	18
Nuorsuomalainen Puolue	26	27	29	28	28	29	23	24									
Kansallinen Edistyspuolue/ Suomen Kansanpuolue/ Liberaalinen Kansanpuolue									26	15	17	10	7	11	11	7	6
Sosialistinen Työväenpuolue										27	18	20	23				
Suomen Pienviljelijäin Puolue														1	3	1	
Isänmaallinen Kansanliike															14	14	8
Muut ¹	2	2	1	1	1		1	5	2					1	2	1	2

= kommunisteja

Suomen hallitukset 1917-

	1907	1908	1909	1910	1911	1913	1916	1917	1919	1922	1924	1927	1929	1930	1933	1936	1939
Suomen Sosialidemokraattinen puolue	80	83	84	86	86	90	103	92	80	53	60	60	59	66	78	83	85
Maalaisliitto	9	9	13	17	16	18	19	26	42	45	44	52	60	59	53	53	56
Vanhasuomalainen puolue/ Kansallinen Kokoomus	59	54	48	42	43	38	33	32	28	35	38	34	28	42	18	20	25
Ruotsalainen kansanpuolue	24	25	25	26	26	25	21	21	22	25	23	24	23	20	21	21	18
Nuorsuomalainen puolue	26	27	29	28	28	29	23	24									
Kansallinen Edistyspuolue									26	15	17	10	7	11	11	7	6
Sosialistinen Työväenpuolue / Suomen Pienviljelijäin Puolue										27	18	20	23	1	3	1	
Isänmaallinen Kansanliike															14	14	8
Muut	2	2	1	1	1		1	5	2					1	2	1	2

- **Isänmaallinen Kansanliike menestyi kohtalaisesti kaksissa eduskuntavaaleissa 1933 ja 1936 saaden läpi 14 kansanedustajaa.**
- **Kolmansissa eduskuntavaaleissa 1939 kannatus väheni ja IKL sai läpi enää kahdeksan kansanedustajaa.**
- **Vuoden 1945 vaaleihin IKL ei voinut enää osallistua, koska se oli lakkautettu syksyllä 1944.**

Lapuan liike

Lapuan liike 1929-1932

Svinhufvud 1931-1937

Mäntsälän kapina
1932

Lapuan liike
kielletään

→ IKL

Ståhlbergin kyyditys
syksyllä 1930

Rauhoittuminen

Suojelulaki syksyllä 1930

Talonpoikaismarssi kesällä 1930

Laillisuus-
Rintama

Kommunistilehtien lakkautus

= ML, Ed., RKP

Muilutukset kesällä 1930

1930 Suomen Lukko

Työn Ääni -kirjapainon hajottaminen

1929 Lapuan liike → Yhdistyslaki

Kyösti Kallio 1937-1940

→ Punamultahallituksia

Yhtymä Vientirauha 1920

Demokratian selviytyminen:

1. Demokratialla oli Suomessa jo pitkät perinteet.

2. Valtaosa kansasta äänesti laillisuutta kunnioittavia puolueita.

- Oikeistoradikalismi ei saanut taakseen keskiluokan kannatusta.
- Kommunistipuolueen toiminta Suomessa kuihtui.
- SDP:stä tuli parlamentaarinen puolue

3. Poliittista kiihotusta rajoitettiin lainsäädännöllä.

- mm. kiihotuslaki ja puserolaki (ei saanut pitää puoluetunnuspaitoja)

Demokratian selviytyminen:

4. **Svinhufvudin toiminta.**

5. **Laillisuusrintama** (Maalaisliitto, Edistyspuolue sekä RKP) **ja punamultahallitukset.**

6. **Talous helpottui, toimentulo parani.**

- 1920-l hyperinflaatio vältettiin
- 1930-luvun alun talouspula helpotti

→ ***Parlamentarismi vahvistui!***

Lapuan liike

(Ote AKS:n julkaisemasta lentolehtisestä 1920-luvulla)

Viktori Kosola
Talonpoikaismarssi

Mäntsälän kapina

Svinhufvud
1931-1937

kommunistilait

muilutukset

talonpoikaismarssi

Rauhottuminen
IKL

Kivimäen hallitus 1933-36
• Keskusta
Kallio 1937-40
• Punamultahallitus